

mgr Arkadiusz S. Więch

Uniwersytet Rzeszowski

Wydział Socjologiczno–Historyczny

Studia Doktoranckie – Historia

Streszczenie pracy doktorskiej pt.

Erazm Józef Jerzmanowski (1844-1909). Wynalazca–biznesmen-filantrop

Erazm Józef Jerzmanowski (1844-1909) pochodził z rodziny ziemiańskiej, brał udział w powstaniu styczniowym, a następnie wyemigrował do Francji i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, gdzie dzięki swojej pracy inżynierskiej zgromadził znaczny majątek, stając się najbogatszym Polakiem końca XIX wieku w USA. Pod koniec życia powrócił na ziemię polskie i osiadł w podkrakowskim Prokocimiu. Prowadził szeroką działalność społeczną i filantropijną wpisując się w funkcjonujący w XIX wieku model mecenatu. Dziełem jego życia stała się ufundowana przez niego nagroda zw. Fundacją Erazma i Anny małżonków Jerzmanowskich i przyznawana przez Polską Akademię Umiejętności w latach 1915 – 1938. Otrzymali ją m. in. Henryk Sienkiewicz, Ignacy Jan Paderewski, Napoleon Cybulski, Jan Kasprówic, Władysław Abraham. Bardzo szybko nazwana została „Polskim Noblem”.

Główny celem niniejszej pracy jest przedstawienie postaci Erazma Jerzmanowskiego oraz prowadzonej przez niego działalności wynalazczej, biznesowej i filantropijnej, a także zaprezentowanie wspomnianej fundacji i jej losów. Duży nacisk położono na wyjaśnienie dotyczących Jerzmanowskiego mitów i skonfrontowanie ich z zachowanymi źródłami.

W prezentowanej rozprawie przyjęta została metoda biograficzna. Odstąpiono jednak od tradycyjnego modelu chronologicznego, na rzecz ujęcia problemowego. Materiałem źródłowym, na którym oparto się w prowadzonych badaniach były archiwalia zgromadzone w polskich i zagranicznych (francuskich i amerykańskich) archiwach i bibliotekach, korespondencja, listy, wspomnienia, a także materiały prasowe pochodzące z prasy wychodzącej na ziemiach polskich, prasy polonijnej oraz prasy amerykańskiej.

Rozprawa składa się z trzech rozdziałów podzielonych na szczegółowe podrozdziały. Całości dopełniają aneksy zawierające wybrane teksty źródłowe, zestawienie dotyczące laureatów nagrody oraz materiał ikonograficzny.